

Oplysninger vedr. Matr. 5a.

Øster Dalsgaard

Mads Thomsen nævnes i matriklen 1688 som fæster af en halvgaard på hartkorn: 3 tdr 2 skp og 1½ alb.

Han døde ca. 1718.

Søren Madsen, barnefødt i Pederstrup fik fæstebrev på den halvgaard, som hans far Mads Thomsen var død fra i meget dårlig stand. Han fik et år fra Michelsdag 1718 til samme dag 1719 til at få gårdens jord og bygninger op at stå. Godsejeren gav en ny besætning og stolper til huset.

Hvis Søren Madsen ikke kunne klare det i løbet af det år, skulle han gå som soldat, eller af herskabet antages som rytter. Han skulle i det år ikke betale landgilde eller forrette hoveri. Sødal fæsteprotokol den 26.9.1719 (side 52).

Søren Madsens hustru begravet 1751 i Pederstrup, 82 år.

Søren Madsen begravet i 1768, 72½ år gammel.

Jesper Sørensen fæstede en halvgård, som hans far Søren Madsen på grund af alderdom havde overladt til ham. Hartkorn: 3 tdr, 2skp og 1½ alb. Sødal fæsteprotokol den 4.1.1759 (side 129).

Jesper Sørensen blev gift i 1759 i Pederstrup med Abelone Sørensdatter.

I 1783 mistede Jesper Sørensen fæstet på gården på grund af restancer til godsejeren.

Jesper Sørensen døde mellem 1783 og 1790; men det har ikke været muligt at finde noget om ham i det tidspunkt. Han og hustruen blev ikke nævnt i folketællingen 1787, og hans død er ikke nævnt i kirkebøgerne for Pederstrup, Løvel og Rødding sogne.

Den 24.4.1790 blev enken Abelone Sørensdatter formedels alderdom, skrøbelighed og sygdom tilkendt almisse af Sødal legat.

Den 25.12.1799 blev den gamle almisselem og enke Abelone Sørensdatter af Løvel begravet, 77 år. Forhen gift med Jesper Sørensen i Pederstrup.

Børn af Jesper Sørensen og Abelone Sørensdatter:

1. Christen Jespersen, født 1760. Overtog fæstet af matr. 9a i Pederstrup.
2. Christen Jespersen, døbt 29.3.1761.
3. Kirsten Jespersdatter, døbt 31.3.1763. Begravet 14.2.1768, 5 år gammel.
4. Søren Jespersen, døbt 30.11.1766.
5. Laust Jespersen, døbt 7.10.1770. Han blev kaldt Laurs i lægdsrullen.

Christen Nielsen Hauris fæstede halvgården efter Jesper Sørensen, Sødal fæsteprotokol 14.9.1783 (side 235). (Ifølge sagen med hans tjenestekarl Niels Christensen overtog Christen Hauris gården ca. 1781).

Christen Nielsen blev døbt 15.8.1751 og var søn af Niels Jensen Hauris, matr. 6a i Pederstrup. Han blev trolovet 12.12.1781 og gift 30.12.1781 i Rødding med Maren Sørensdatter fra Batum, Rødding sogn.

2. juledag og nat i 1790 blev der holdt juleleg hos smeden Peder Pedersen i Pederstrup, og her deltog flere fæstebønder og tjenestefolk bl.a. Christen Nielsen Hauris' tjenestekarl Niels Christensen. Han kom hjem om morgenen, men gik snart tilbage til smeden uden først, at have fået tilladelse af sin husbond. Christen Nielsen Hauris blev mere og mere irriteret over ham, efterhånden som dagen gik, og han selv måtte klare arbejdet på gården. Da de skulle spise til aften, gik Christen derfor ned til smeden og hentede Niels.

Medens de spiste, skændtes Christen og Niels, og det endte med, at de kom i håndgemæng. Christen blev bange for, at Niels ville slå ham og skubbede ham derfor fra sig, hvorved Niels uheldigvis ramte hovedet ned i en træklods, der lå på gulvet, og kort efter døde han. Nogle dage senere blev Christen arresteret og sad i Viborg arresthus, mens sagen blev ført ved retten.

I februar 1792 bad anklageren præsten Laurids Aastrup om en udtalelse vedr. Christen Nielsens forhold. Præsten skrev bl.a.

Foranførte Christen Nielsen Hauris blev født i Pederstrup by i 1751 . Han har beboet en gård samme sted i 11 år, og samme tid været gift med Maren Sørensdatter fra Batum. Han har ingen børn haft foruden en levende dreng 9 år gammel. Han var efter skikken med andre til Guds Bord ved Michelstid. Hans gård er ussel. Han har så længe, jeg har kendt ham, være trykket af armod. Hans hustru har stedse manglet legemskræfter, og hendes villighed til at bestyre noget enten inde eller ude. Han, som en trælbonde, har ægt husbondens tålmodighed. Hidtil beboet sit ringe sted og halvdyrket avling i armod. Han har undertiden ingen tjenestefolk haft, og få ville tjene ham. Den afdøde karl skulle 3 dage efter sin død, om han havde levet, gået ud af tjenesten; men han skal for tidlig have bedt om sin fortjente løn.

Efter mange afhøringer, hvor både Christen Hauris og de andre bymænd blev udspurgt, faldt dommen, hvor Christen Nielsen Hauris blev dødsdømt. Hans hoved skulle afhugges med en økse, og hovedet sættes på en stage og kroppen nedgraves på stedet o.s.v.

Christen Nielsen Hauris' forsvarer ankede straks dommen, da han mente, at denne dom ikke var i overensstemmelse med loven, og sagen blev derefter overgivet til landsretten.

I maj 1792 faldt den endelige dom: "*Når Christen Nielsen Hauris giver 40 lod sølv (ca. 620 gr.) til Niels Christensens mor, bør han i denne sag være fri.*"

Christen blev nu løsladt fra fængslet.

Maren Sørensdatter døde i 1807, og den

Christen Nielsen Hauris blev gift 2. gang den 24.2.1808 i Rødding med pigen Karen Andersdatter fra Nørgaard i Rødding by.

Muligvis er Christen Nielsen Hauris og hustru Karen Andersdatter blevet på gården og arbejdet der for kost og husly, medens Niels Madsen Vrå havde fæstet. Begrundelsen for denne mulighed er, at Karen Andersdatter blev gift med Thomas Thygesen, der fæstede gården efter Niels Madsen Vrå i 1815.

Christen Nielsen Hauris døde 16.1.1815, 64 år.

Skifte efter Christen Nielsen Hauris. Sødal gods skifteprotokol den 22.2.1815 (side 488 og side 496). Det eneste møbel, der blev nævnt i skiftet, var et skab, hvor Christen Nielsen Hauris' klæder var opbevaret.

Barn af Christen Nielsen Hauris og Maren Sørensdatter:

1. Søren Christensen Hauris, født 1783. Død inden faderen. Han blev ikke nævnt i faderens skifte.

Barn af Christen Nielsen Hauris og Karen Andersdatter:

2. Karen Marie Christensdatter, født 26.3.1811.

Niels Madsen Vrå fik fæste på gården 31.3.1811. Hartkorn: 3 tdr, 2 skp og 1½ alb. Sødal gods fæsteprotokol den 31.3.1811 (side 558). Der blev samtidig afholdt syn på gården og heri oplyses, at der på gården var 4 heste, som blev anset til at være god til gårdens avl og hoveri. Desuden var der 4 køer, 1 stud og 2 kvier.

Gårdens bygninger bestod af: 1. Stuehuset på 8 fag, 20½ alen lang og 8¼ alen dyb. Ege under- og fyr overtømmer, klinede vægge og blandingstække af strå og lyng. 2. Det vestre hus af 11 fag, 28 alen lang, 7½ alen dyb, ege under- og fyr overtømmer, klinede vægge, blandingstække af strå og lyng. Indrettet til stald, fæ og fårehus.

Det nordre hus bestod af 9 fag, 23¼ alen lang og 8½ alen dyb. Består af samme materialer som det vestre hus, klinede vægge og blandingstække. Indrettet til lade og tærskelo.

Niels Madsen var søn af Mads Nielsen og hustru i Vrå. Ved folketællingen 1801 var han 26 år, ugift og tjenestekarl i Vrå. Niels Madsen nævnes hverken som gift eller et barns dåb i kirkebogen i de få år, han havde fæstet på gården, så muligheden for, at Christen Nielsen Hauris og Karen Andersdatter stadig var på gården, er stadig til stede.

Thomas Thygesen Bjerregrav fik fæste på gården efter Niels Madsen Vrå. Sødal gods fæsteprotokol den 11.11.1815 (side 607).

Thomas Thygesen skulle i årlig landgilde betale til godsejeren: 2 tønder rug, ½ svin, ½ får, ½ lam, ½ gås, 1 høne, ½ læs hø, og i gæsteripenget 1 rd.

Der blev afholdt et syn på gården, hvor der var en del, der skulle repareres. Ved synet blev der oplyst, at gårdens besætning nu bestod af 4 heste, 5 køer og 1 kalv.

I år 1815 var der sået 8 tdr og 4 skp rug, 1 tdr byg, 6 tdr havre og 8 skp boghvede.

Thomas Thygesen blev døbt den 6.10.1782 og var søn af Thyge Lauridsen og hustru Kirsten Thomasdatter i Vester Bjerregrav.

Den 27.10.1815 blev ungkarl Thomas Thygesen Bjerregrav, 31 år, gift med enken Karen Andersdatter i Pederstrup, 42 år.

Den 5.10.1824 fik Thomas Thygesen skøde på gården, som på det tidspunkt havde et hartkorn på 3 tdr, 3 skp og 2 fdk. Købesummen var på 343 rbd.

Aftægtskontrakt læst 14.3.1837 (side 889) fra Rasmus Jacobsen til Thomas Thygesen og hustru Karen Andersdatter. Der blev indrettet en bolig på 3 fag i det østre hus til dem.

Thomas Thygesen døde 5.4.1837. Der blev ikke afholdt et skifte, da der intet var at arve.

Karen Andersdatter døde 20.11.1848, 76 år. Begge aftægtsfolk hos Rasmus Jacobsen.

Barn af Thomas Thygesen og Karen Andersdatter:

1. Kirsten Thomasdatter, født 4.3.1819. Gift med næste ejer af gården.

Rasmus Jacobsen fik skøde læst den 14.3.1837 (side 888b) på svigerfaderen Thomas Thygesens gård. Hartkorn: 3 tdr, 3 skp og 2 fdk.

Rasmus Jacobsen blev født 2.8.1810 og var søn af Jacob Pedersen og hustru Kirsten Sørensdatter i Foulum Tjele sogn. Han var bror til Kirsten Jacobsdatter, der var gift med Peder Pedersen, matr. 6a i Pederstrup.

Ungkarl Rasmus Jacobsen fra Fovlum, 27 år, blev gift 3.3.1837 i Pederstrup med pigen Kirsten Thomasdatter, 18 år. Datter af Thomas Thygesen og Karen Andersdatter.

Kirsten Thomasdatter døde 15.3.1848 af tæring, 30 år.

Rasmus Jacobsen, 37 år blev gift 2. gang den 26.5.1848 i Pederstrup med Kirsten Lauridsdatter, 20½ år, datter af Laurids Nielsen Sandborg og Maren Andersdatter i Pederstrup (matr. 18a).

Det blev en barsk tilværelse for Rasmus Jacobsen og hans to hustruer. I løbet af 20 år døde der 11 af gårdens beboere. Den 5. februar 1854 blev 2 af børnene begravet. Dagen efter døde det 3. barn, og 4 dage senere det 4. barn. Præsten skrev i kirkebogen, at de alle fire var død af halsbetændelse eller strubehoste. Få år senere døde der et barn af hjernebetændelse og et par år senere et af kighoste. Der blev født 9 børn, og kun 1 blev voksen.

Rasmus Jacobsens 1. hustru døde, da hun var 30 år af tuberkulose,

Aftægtskontrakt læst 3.4.1855 (side 682) mellem Rasmus Jacobsen og hans svigermor Maren Andersdatter. Her oplyses, at Rasmus Jacobsens gård var på hartkorn: 2 tdr, 5 skp, 3 fdk og 2¼ alb. Maren Andersdatter døde 3.1.1884, 81 år hos Niels Peder Pedersen og hustru Kirsten Marie Rasmusdatter.

Rasmus Jacobsen solgte en parcel martr. 5b på hartkorn ¼ alb. til Søren Sørensen Redsø, matr. 9b i Pederstrup. Skøde læst 17.11.1857 (side 408).

Aftægtskontrakt læst 2.5.1882 nr. 3, side 170 fra Niels Peder Pedersen til Rasmus Jacobsen og hans hustru Kirsten Lauridsdatter. I den vestre ende af det søndre hus af den påtænkte nye gård skulle der indrettes 5 fag til stue, sovekammer og køkken med fornødent gulv og loft, vinduer og døre, bageovn, grubegyde og kakkelovn.

Rasmus Jacobsen døde 27.5.1887, 76 år og Kirsten Lauridsdatter døde 11.1.1924, 96 år.

Børn af Rasmus Jacobsen og Kirsten Thomasdatter:

1. Karen Rasmusdatter, født 28.12.1838. Død 28.1.1854, 15 år *.
2. Kirsten Rasmusdatter, født 4.3.1841. Død 2.3.1843, 2 år.
3. Kirsten Rasmusdatter, født 16.7.1843. Død 6.2.1854, 11 år *.
4. Lene Rasmusdatter, født 26.1.1846. Død 29.1.1854, 7 år *.

Børn af Rasmus Jacobsen og Kirsten Lauridsdatter:

1. Kirsten Rasmusdatter, født 28.5.1850. Død 10.2.1854, 4 år *.
2. Maren Rasmusdatter, født 8.8.1853. Død 10.8.1853, 2 dage gl.

3. Kirsten Marie Rasmusdatter, født 19.5.1855. Død 3.10.1857, 2 år. Af hjernebetændelse.
4. Kirsten Marie Rasmusdatter, født 16.6.1858. Død 28.2.1859, 1 år. Af kighoste.
5. Kirsten Marie Rasmussen, født 28.6.1863.

* Alle døde af halsbetændelse eller strubehoste.

Niels Peder Pedersen fik skøde læst 2.5.1882 (side 169b) fra sin svigerfar Rasmus Jacobsen. Hartkorn: 2 tdr, 5 skp, 3 fdk og 2½ alb.

Ungkarl Niels Peder Pedersen af Aastrup, 25 år, blev gift i Pederstrup den 1.11.1881 med pigen Kirsten Marie Rasmusdatter, 18 år. Hun var født 28.6.1863 og vokset op her på gården.

Niels Peder Pedersen blev født 18.1.1856 og var søn af gårdmand Peder Thomsen Dahlsgaard og hustru Kirsten Marie Pedersen i Løvel.

Niels Peder Pedersen døde 16.3.1891, 35 år.

Skifteretsattest læst 10.5.1892 (side 244) som adkomst til Niels Peder Pedersens enke Kirsten Marie Rasmussen. Hartkorn: 2 tdr, 5 skp, 3 fdk og 2½ alb.

Børn af Niels Peder Pedersen og Kirsten Marie Rasmusdatter:

1. Rasmus Pedersen, født 8.9.1882.
2. Peder Pedersen, født 6.3.1885. Navneforandring 1906 til Peder Pedersen Dalsgaard.
3. Rasmine Kirstine Pedersen, født 13.7.1888. Død 9.9.1888, 6 uger gl.
4. Rasmus Jacobsen Pedersen, født 20.8.1890.

Thomas Peder Johannesen. Vielsesattest som adkomst til gården læst 10.5.1892 (side 244). Ungkarl og tjenestekarl Thomas Peder Johannesen, født 27.6.1862 i Løvel og søn af husmand Johannes Thomsen og hustru Christiane Nielsen blev gift 8.3.1892 i Pederstrup med enken Kirsten Marie Rasmussen.

Thomas Peder Johannesen solgte en parcel, matr. 5c på hartkorn 1 tdr. og 1½ alb. til Anton Sørensen, matr. 17a i Pederstrup. Skøde læst 3.5.1910 (side 219).

Rentier Thomas Peder Johannesen i Pederstrup død 29.12.1944, 82 år.

Enke Kirsten Marie Johannesen død 6.4.1945, 81 år.

Børn af Thomas Peder Johannesen og Kirsten Marie Rasmussen:

5. Niels Peter Dalsgaard Johannesen, født 9.1.1893.
6. Johannes Kristian Johannesen, født 12.10.1894.

Johannes Kristian Johannesen fik skøde 27.10.1936 på matr. 5a på hartkorn 2 tdr, 5 skp, 2 fdk og 1 alb og matr. 5d på hartkorn 0-0-0-0.

Forældrene gik samtidig på aftægt hos ham. Der blev indrettet en bolig til dem i stuehusets søndre ende, bestående af en stue, et soveværelse og et køkken.

Ved overtagelsen af gården bestod besætningen af: 6 heste, 19 malkekøer, 10 kvier, 12 kalve, 1 tyr, 2 søer, 16 grise, 3 får, 2 lam og 60 stk fjerkræ.

Der nævnes driftsinventar og materiel på gården: 1 fjedervogn, 1 jumbe, 1 ponyvogn, 3 arbejdsvogne, 3 plove, 4 harver, 1 tromle, 1 slåmaskine, 1 selvbinder, 1 tærskemaskine, 1 kværn, 1 hakkelsesmaskine, 1 elektromotor og småredskaber.

Købesummen: 51.000 kr. Der var ca. 2 tdr. plantet skov på ejendommen.

Ugift gårdejer Johannes Kristian Johannesen, født 12.10.1894 blev gift 6.12.1938 i Pederstrup med pige husbestyrerinde Sigrid Mariane Pedersen, født 18.12.1914 i Skive og var datter af baneformand Andreas Nicolaj Pedersen og hustru Jensine Kirstine Jensen, Hørby pr. Hobro.

Johannes Kristian Johannesen solgte en engparcel, matr. 5e på 3,1035 tønder land. Hartkorn: 1 skp, 1 fdk og 1 $\frac{3}{4}$ alb til boelsmand Aksel Steffensen, matr. 3e i Pederstrup. Købesum: 4.344,90 kr. Læst 7.5.1945.

Johannes Christian Johannesen død på Viborg sygehus 16.9.1959, 64 år.

Skifteudskrift læst 14.10.1959 til Sigrid Mariane Johansen på 5a.

Sigrid Mariane Johannesen død 18.12.1914, begravet i Pederstrup.

Thomas Christian Nielsen, Vorninggaard pr. Hammershøj fik skøde på gården "Dalsgaard", matr. 5a på hartkorn: 2 tdr, - 4 skp og 2 $\frac{1}{4}$ alb. Sælger: Sigrid Marianne Johannesen. Købesum: 240.000 kr. Gården blev solgt uden besætning. Skødet blev læst 11.7.1960.

Der var to særskilte beliggende parceller af matr. 5a ved Skals å og Rødsø. I skødet fik Sigrid Marianne Johannesens søn Hans Dalsgaard Johannesen ret til at have en badebro ved Rødsø, hvor han kunne have sin båd liggende. Samtidig fik han også ret til at drive lystfiskeri på Rødsø fra båden.